

Nr 1.

Av herr Holmgren, om förbättring i pensionsvillkoren för vissa förmän och arbetare vid flottans varv m. fl.

Förutom den inskränkning av de militära personalstyrkorna, som blivit följden av 1925 års riksdagsbeslut i försvarsfrågan, har detta beslut även innefattat en reduktion av den civila arbetarestammen vid flottans varv.

Den personal, som sålunda måste tvångsavskedas, tillerkändes av riksdagen en komensation av olika art och storlek beroende på innehavande ställning och tjänstetid. För verkställande av detta riksdagens beslut lär detsamma för överarbetning hava inlämnats till sakkunniga, bland vilka en var representant för »Försvarsverkens civila personalförbund». Resultatet av de sakkunnigas arbete utgöres av en »kungörelse angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa övertaliga löntagare vid armén och marinen».

Härmed ha statsmakterna i princip erkänt sin moraliska skyldighet att omhändertaga de äldre varvsarbetare, som mot sin egen vilja av omständigheternas makt tvingas att avgå från sin tjänst.

Ett flertal av varvens äldre arbetare tillhöra icke försvarsverkens civila personalförbund och anse nu, att deras intressen icke blivit rätt tillvaragagna av förbundets representant bland de sakkunniga. Det förslag, som av representanten för nyssnämnda arbetareförbund framlagts, och som av de sakkunniga godtagits, innebär i fråga om förtidspensionering av förmän och arbetare, vilka fyllt 50 år, följande, nämligen:

att en arbetare med 15 års tjänstetid erhåller en förtidspension om 680 kr. årligen;

att för varje påbörjat högre tjänsteår en förhöjning av 20 kr. per år erhålles;

att förtidspensionerna dock ej, oberoende av tjänstetidens längd, få överstiga 980 kr. årligen; samt

att förmän inom respektive tjänsteåldrar, enligt riksdagens beslut, tillerkänts en förhöjning om 100 kr. per år.

Sedan länge har den praxis varit gällande vid flottans varv, att en arbetare, som utan anmärkning tjänat i visst antal år och uppnått 50 års ålder, får kvarstå, så länge hälsa och krafter räcka till, varefter han pensioneras. Den gamle arbetaren har sålunda betraktat sig som fast anställd och även hittills blivit behandlad som sådan. Även om anställningsformen

är vida lösligare än den fast anställda militärpersonalens och en jämförelse med denna personal sålunda formellt sett är öberättigad, så bör på grund av denna gamla praxis de äldre arbetarnas förmåner realiter kunna jämföras med de fast anställdas.

Under det att den lön de militära befattningshavarna få behålla vid överflyttningen på övergångsstat är högre än den pension, som väntar dem vid uppnådd pensionsålder, så blir de gamla varvsarbetarnas mindre. Medan den pension de enligt reglementet erhålla vid uppnådd pensionsålder för den arbetaregrupp det här gäller är i ett för allt omkring 1,400 kr., så kommer förtidspensionen för samma grupp endast att uppgå till 980 kr. Sålunda icke nog med att de i förtid berövas viss del av en inkomst, som hittills av dem betraktats såsom säker — för en inkomst på 2,700 kr. blir årligen inkomstminskningen 1,720 kr., vilket på 15 år gör 25,800 kr. — utan även efter inträdet i pensionsåldern få de en minskning i inkomster, i jämförelse med vad de hittills kunnat påräkna, av 420 kr. per år.

Att en djup oro råder bland de gamla arbetarna, är helt naturligt, då de med nuvarande läge på arbetsmarknaden knappast ha någon utsikt att vid sin framskridna ålder på annat håll kunna få arbete, utan måste förutse, att de för sin existens bliva uteslutande hänvisade till förtidspensionen.

För de gamla synes det mig sålunda rimligt att fastställa övergångsbestämmelser i huvudsak överensstämmande med dem som gälla för den fast anställda personalen, men då arbetarna onekligen icke kunna göra anspråk på samma förmåner som den tvångsavskedade fasta personalen, synas mig lämpligen de frivilligt överfördas förmåner kunna tjäna som norm. Om de gamla arbetarna förutom de dem tilldelade förmånerna erhålla 50 % av den till dem vid avskedet utgående timlönen, skulle förtidspensionen komma att uppgå till omkring 75 % av avlöningen vid avskedet eller ungefär motsvara de förmåner, som tilldelas den fast anställda personal, vilken frivilligt övergår till övergångsstat.

Sålunda ökade förmåner synas mig emellertid också böra kompenseras av ökad skyldighet att vid behov gå i tjänst och utföra det arbete, som ålägges densamma, men under tjänstgöringen erhålla full lön. Härigenom vinnes den fördelen, att flottans varv vid tillfälligt behov av ökad arbetskraft kan tillgodogöra sig de gamlas erfarenhet och yrkesskicklighet. Åtminstone vad Karlskrona varv beträffar, torde det vara en inom verkstadsindustrien känd sak, att ett synnerligen gediget arbete där presteras av de vid varvet efter gammal praxis fast anställda gamla arbetarna.

I överensstämmelse med bestämmelserna för de militära kårerna borde nu ifrågakvarande arbetaregrupp vid uppnådda 65 års ålder erhålla full pension.

På grund av det anförda får jag äran hemställa, att riksdagen ville besluta,

att förmän och arbetare vid flottans varv och med dem jämställda löntagare, vilka uppnått en levnadsålder av 50 år och hava en sammanlagd väl vitsordad tjänstetid vid försvarsväsendet av minst 15 år samt beretts förtidspension, skola erhålla ett tillägg till förtidspensionen motsvarande 50 % av den timlön, som vid tiden för avskedet var dem tillmätt;

att ovannämnda förmän och arbetare vid uppnådda 65 levnadsår erhålla samma pension, som de skulle hava erhållit, om de oavbrutet varit i tjänst;

att ovannämnda förmän och arbetare skola äga skyldighet att på kallelse inställa sig i tjänst och under tjänstgöring uppbära gällande timlön.

Stockholm den 14 januari 1926.

Bj. Holmgren.
